

Evrensel Tasarım ve İlkeleri

"Herkes İçin Tasarım"

Mürsel EREN

*teknoloji
tasarimci*

Çağdaş bir toplum olmanın en önemli gösteregeleninden biri de, engelli bireylerin kentsel, sosyal ve ekonomik yaşamın içinde aktif bir şekilde yer almalarıdır.

Engelli bireylerin, toplumun ayrılmaz bir parçası olarak görme yaklaşımı, mekân, ürün ve hizmet tasarımlarına yansıtılmasıyla mümkün olabilir. Bu noktada ise "**evrensel tasarım**" kavramı gündeme gelmektedir.

Evrensel Tasarım (Herkes için tasarım):

Kentsel alanların, yapılı çevrelerin, mekânların ve ürünlerin bütün bireyler tarafından fiziksel, kültürel ve özel nitelikler gözetmeksizin eşit kullanımını sağlayan tasarım yaklaşımı "**evrensel tasarım**" olarak tanımlanmaktadır.

Evrensel tasarım, ürünlerin ve yapıları çevrelerin yaş farkı gözetmeksizin eşit, erişilebilir ve kullanılabilir ürünler üretmek üzerine bir tasarım olarak karşımıza çıkarken....

...antropometrik uyum, çevrenin kolay algılanabilmesi,
enerji masraflarının azaltılması ve benzeri amaçlar gözetmektedir.

*teknoloji
tasarimci*

Evrensel tasarım terimi, ilk defa
1985 yılında Amerikalı mimar
Ronald L. Mace tarafından
kullanılmıştır. Mace 9 yaşında çocuk
felci geçirmiş ve bedensel engelli
olarak hayatına devam etmiştir.

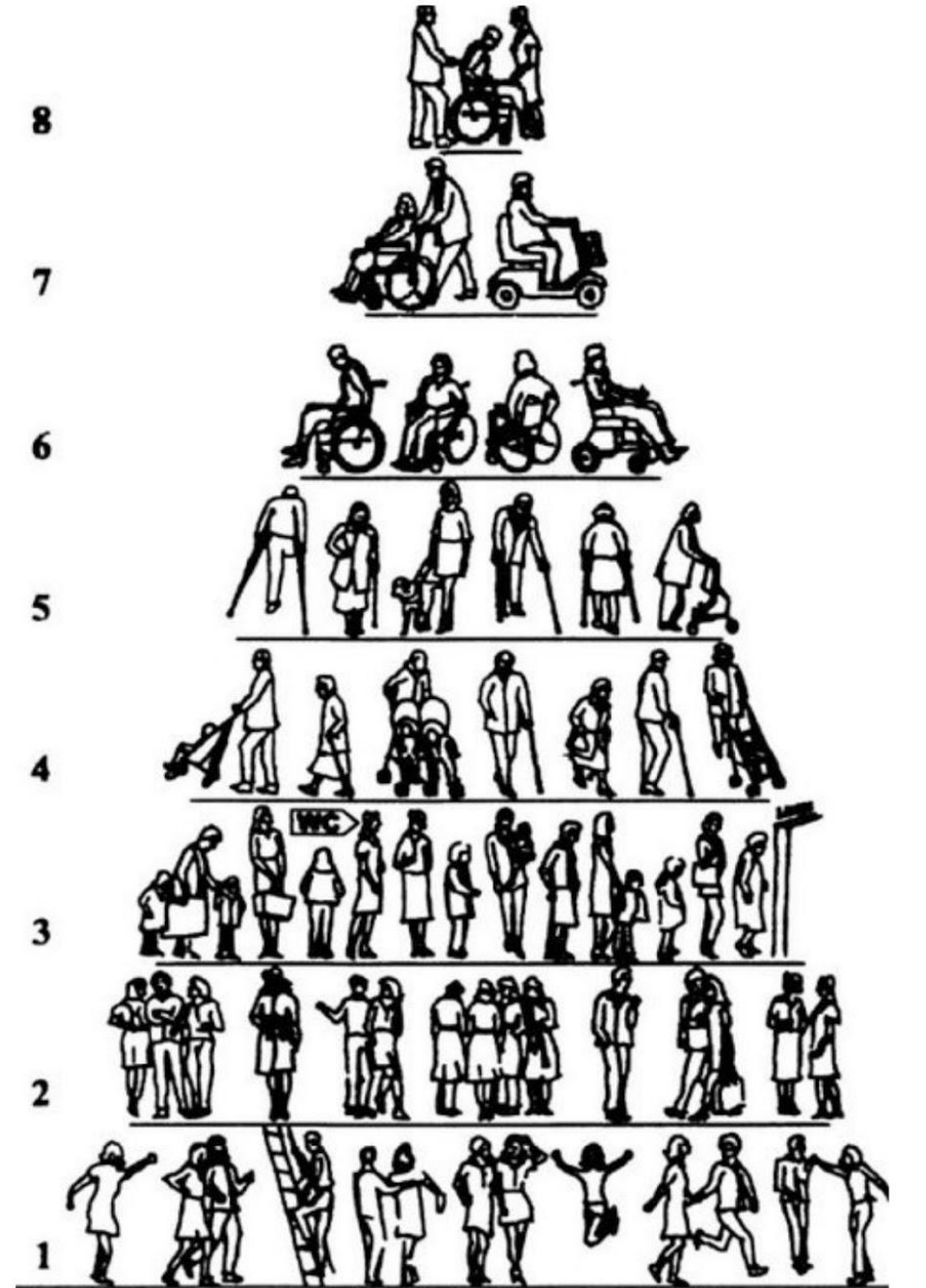
teknoloji tasarimci

North Caroline Üniversitesinde öğrenciyken merdivenlerde arkadaşlarının yardımıyla yukarı aşağı taşınyormuş. Mimarlık bölümü mezun olan Mace, evrensel tasarım yaklaşımını, ilkelerini ve alt prensiplerini oluşturmuşlar, yasalara dahil ettirmişlerdir.

Goldsmith'in Evrensel Tasarım Piramidi:

Evrensel tasarım gerçekleştirilirken, maksimum sayıda kullanıcıya ulaşma anlayışı Goldsmith'in evrensel tasarım piramidinde görülmektedir.

8 Basamaklı Goldsmith'in Evrensel Tasarım Piramidinde:

- 1.basamakta koşabilen, tırmanabilen, yük taşıyabilen, çevik ve atletik insanlar,
- 2.basamakta normal yetişkin insanlar,
- 3.basamakta farklı yaş gruplarında ve cinsiyette olan sağlıklı bedene sahip insanlar,
- 4.basamakta bebek arabalı ebeveynler, baston kullanan yaşlılar ve yürüme zorluğu çeken insanlar,

5. basamakta **koltuk değneği** ve **tekerlekli yürüme destekleyici aracı** **kullanan** insanlar,
6. basamakta **tekerlekli sandalye** **kullanan** insanlar,
7. basamakta **elektrikli mobilet** **kullananlar** ile **bir başkasının yardımına ihtiyaç duyan tekerlekli sandalye** **kullanan** insanlar,
8. basamakta ise, **iki kişinin yardımına ihtiyaç duyan tekerlekli sandalye** **kullanan** insanlar yer almaktadır.

Evrensel Tasarım İlkeleri:

Herkes için tasarım, ömür boyu tasarım, kullanıcı odaklı tasarım, kapsayıcı tasarım vb. tanımlarda kullanılan evrensel tasarım; konfor, güvenlik, yeterlilik, sürdürülebilirlik, bütünleşme, uygunluk terimleri ile bütünleşmektedir.

**Herkes için tasarım (evrensel tasarım)
gerçekleştirmek adına, 7 temel ilke benimsenmiştir.**

Çevrenizde gördüğünüz tasarım ürünleri ve bu çalışmada birazdan göreceğiniz örnek tasarımlar, evrensel tasarımın bazı ilkeleri veya tüm ilkeleri göz önünde bulundurularak tasarlanmış olabilir.

Sırasıyla bu ilkeleri görelim:

1. Kullanımda eşitlik ilkesi:

Tasarlanan ürünlerin ve tüm alanların (kent merkezleri, hastane, sokak, cadde, meydan ve yaya yolları, açık-yeşil alanlar vs.) tüm kullanıcı grupları için ayrımcılık gözetmeksizin aynı kullanım kolaylığı sağlamalı, aynı düzeyde erişilebilir, eşit veya en yakın düzeyde olmalıdır.

teknoloji
tasarimci

*teknoloji
tasarımcı*

teknoloji
tasarimci

*teknoloji
tasarimci*

2. Kullanımda esneklik ilkesi:

Tasarım her kullanıcının tercihine ve yeteneğine göre seçenekler sunmalı, kullanıcı kendisine en uygun olan seçeneği tercih edebilmelidir.

*teknoloji
tasarimci*

Robson Meydanı (Kanada)

Hem Sağ Hem Sol El İle Kullanılabilen Makas

teknoloji
tasarimci

Çok Amaçlı Lavabo

3. Basit ve sezgisel kullanım ilkesi:

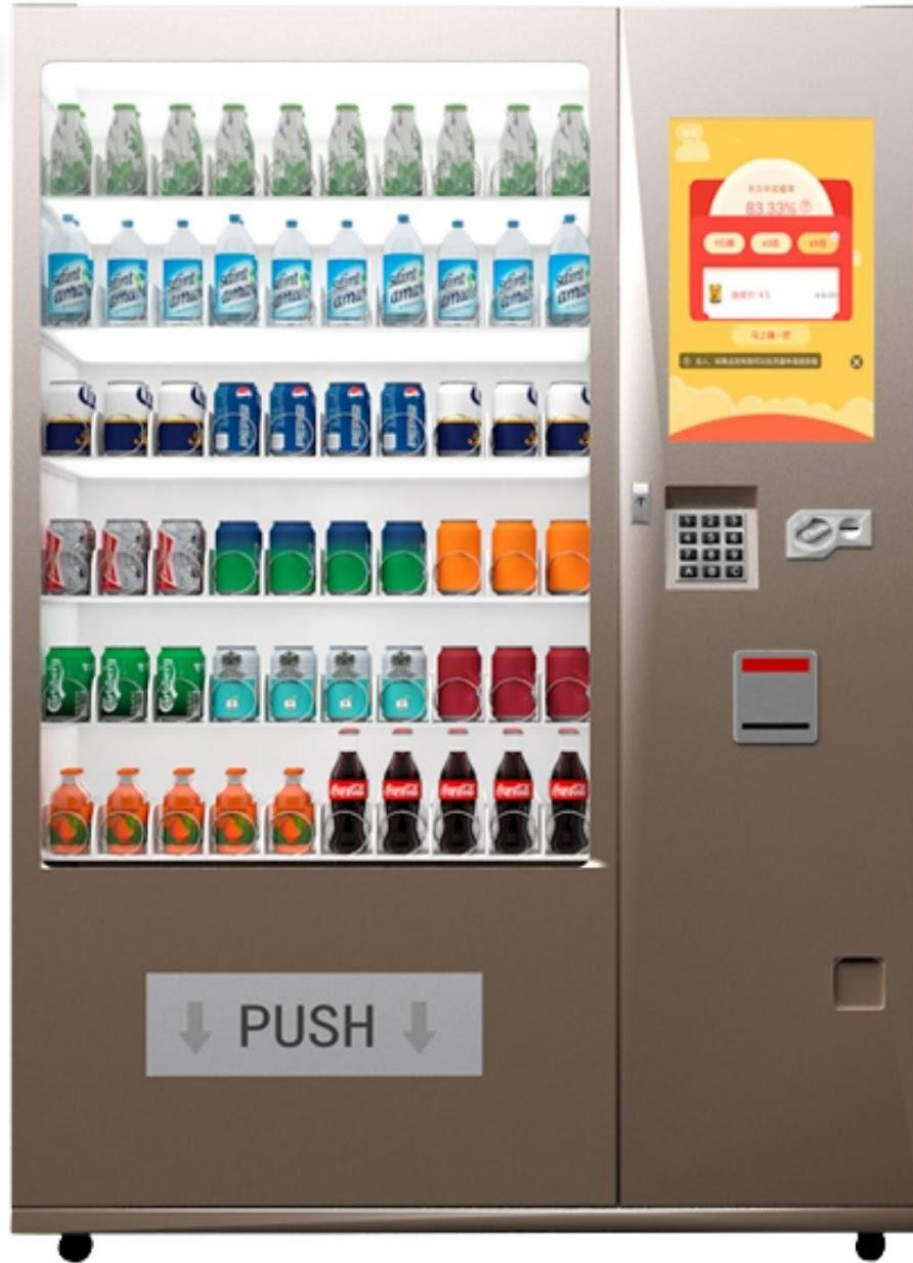
Kullanıcıların deneyimlerine, bilgi ve beceri seviyelerine bakılmaksızın kullanım kolaylığı sağlayan, basitçe sezgileriyle anlayabilecekleri tasarımlardır. Bu ilkede tasarımın gereksiz karmaşalara boğulmadan kullanıcının basitçe kullanmasına yönelik olmalıdır.

teknoloji
tasarimci

*teknoloji
tasarimci*

*teknoloji
tasarimci*

4. Anlařılabilir bilgi ilkesi:

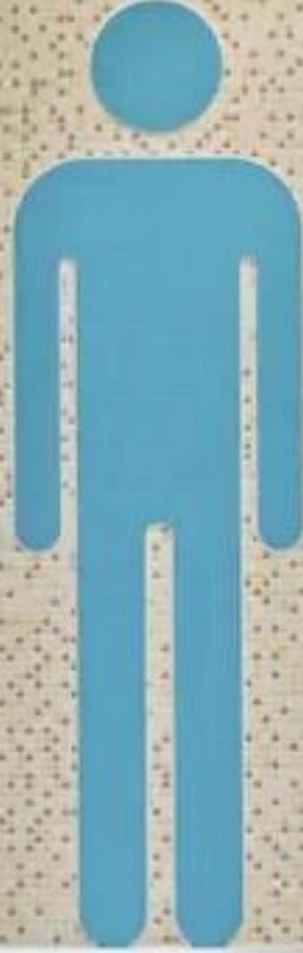
Tasarım üzerinde bulunan simge, işaret, yazı vb. bilgilerin her yaş ve dilden kişi tarafından anlaşılır olmasıdır.

teknoloji
tasarimci

*teknoloji
tasarimci*

teknoloji
tasarımcı

5. Hata toleransı ilkesi:

Tasarım yaparken olabilecek tehlikeli ve zarar verecek sonuçları düşünerek en aza indirme dediğimizde bu ilkemiz ön plana çıkmaktadır.

teknoloji
tasarimci

*teknoloji
tasarimci*

KARŞIYA
GEÇİŞ
İÇİN
DÜĞMEYE
BASINIZ.

Görme Engelli Bireyler İçin Sesli Trafik Lambası

teknoloji
tasarimci

6. Düşük fiziksel çaba ilkesi:

Kullanıcıların minimum güç harcanarak maksimum iş yapılması öncelikte olup bireylerin konfor düzeyleri de göz önünde bulundurulmaktadır.

*teknoloji
tasarimci*

*teknoloji
tasarimci*

*teknoloji
tasarimci*

teknoloji
tasarimci

水开关挺突回立暗鼠金关式游蜂

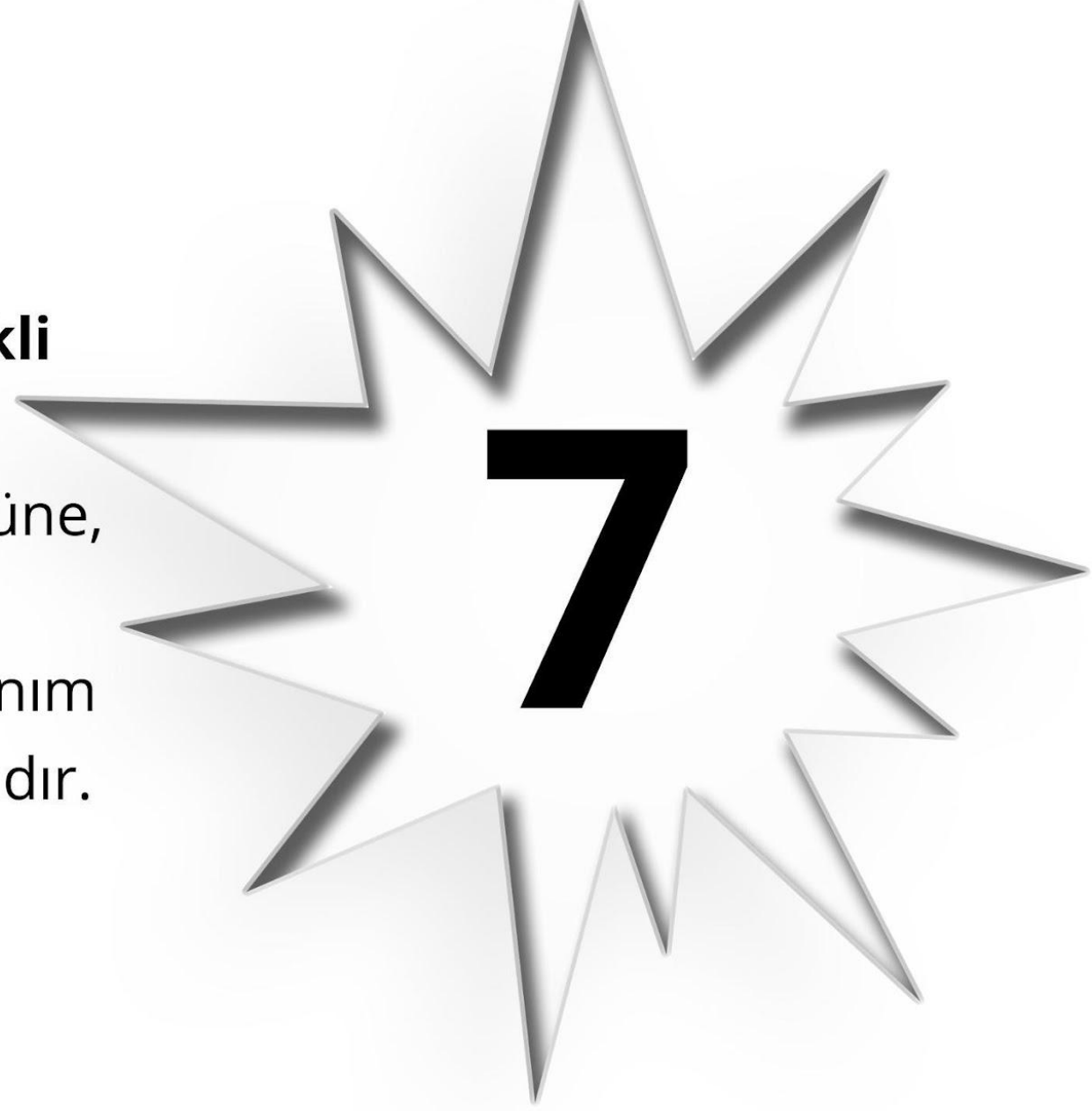
*teknoloji
tasarimci*

秋装新品
限时特惠
2-4折
UP TO 60%-80% OFF

7. Yaklaşım ve kullanım için gerekli boyut ve alan ilkesi:

Tasarım kullanıcıların vücut büyüklüğüne,
duruşuna veya hareketliliğine
bakmaksızın yaklaşım, erişim ve kullanım
için uygun boyut ve mekânı sağlamalıdır.

*teknoloji
tasarimci*

Mutfak Tasarımı

teknoloji
tasarimci

Danışma Bankosu

*teknoloji
tasarimci*

Turnike Sistemi

"Evrensel tasarım" eşittir "herkes için tasarım"
demiştik. Fakat engelli bireyler, birçok mekân,
hizmet ve ürünün tasarım aşamasında ya
unutuluyor ya da göz ardı ediliyor. Bu konuda
tasarımcılara büyük görev düşüyor. Çünkü evrensel
tasarım ilkelerine bağlı kalarak yapılacak tasarımlar
ile, engelli veya engelsiz hepimiz için dünya çok
daha güzel ve çok daha yaşanılır bir yer olacaktır.

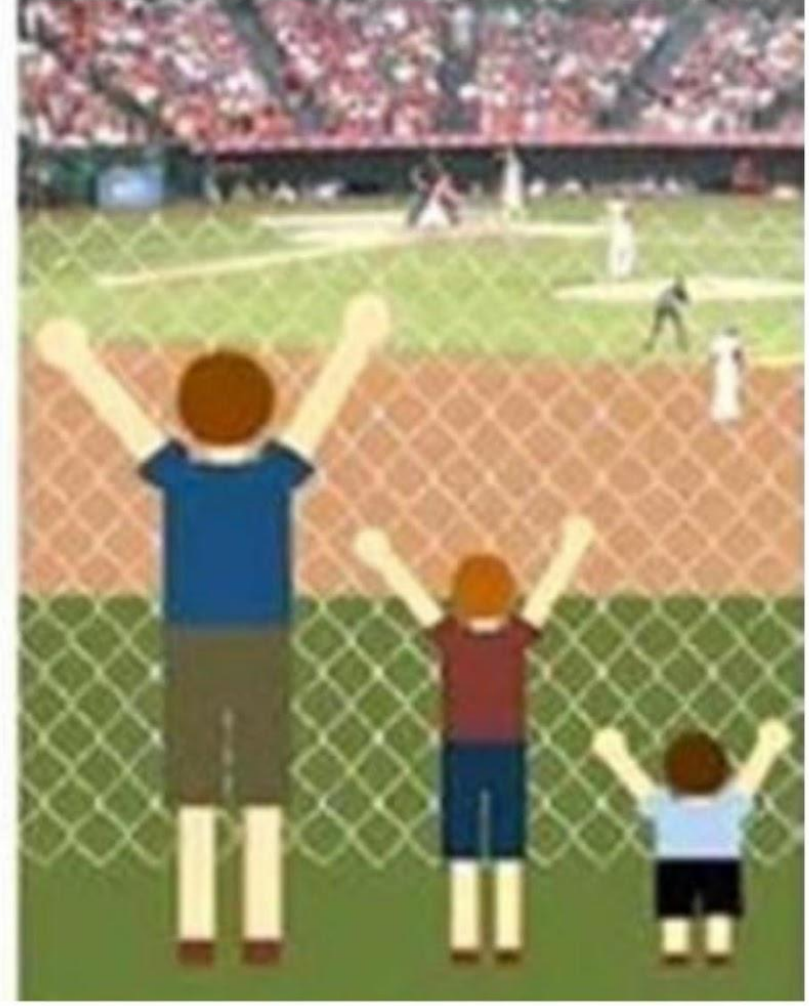

Eşit

Adil

Evrensel Tasarım

teknoloji tasarimci

Mürsel Eren

www.teknolojitasarimci.com

Kaynaklar:

- Teknoloji ve Tasarım Öğretmen Kılavuz Kitabı - 2019
- <https://ey-der.com/ana-sayfa/turkiye-ve-dunyada-engelliler/>
- [https://sozluk.gov.tr/ "engelli"](https://sozluk.gov.tr/ \)
- https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/12/131203_macaristan_turkiye_engelliolmak
- <https://www.sivilsayfalar.org/2015/12/03/rakamlarla-dunyada-engellilik-en-buyuk-azinlik-engelliler/>
- Arat ve Güner, 2020, Evrensel Tasarım İlkeleri Kapsamında Üniversite Yerleşkesinde Erişebilirliğin İncelenmesi: ODTÜ Örneği, Euroasia Journal Of Mathematics-Engineering Natural & Medical Sciences
- <http://www.limitsizspor.com/Duyurular/adilin-esitle-mucadelesi-ve-evrensel-tasarim/183/2>
- Alkan Meşhur, H. F., 2018, Evrensel Tasarım Yaklaşımının Şehir Planlama Disiplini Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi, Online Journal of Art and Design
- <http://erisilebilirlik.prohes.com.tr/blog/herkes-icin-erisilebilir-evrensel-tasarim/25>
- <https://www.pusulaerisim.com.tr/hizmetlerimiz/engelli-otoparki/>
- <http://www.tasarimgunlukleri.com/2016/12/04/evrensel-tasarim-ve-ilkeleri/>
- <http://www.gormeengelliurunleri.com/hissedilebilir-yuzey/>
- https://www.chip.com.tr/galeri/en-ilginc-icatlar_293_17.html
- <https://theraplaycy.com/product/long-loop-easi-grip-scissors-right-hand-45mm-blade/>

Kaynaklar:

- <https://tr.aliexpress.com/item/32903452114.html>
- http://www.bathroom-sinks.co/news/vitra_comes_up_with_a_fashionable_and_functional_solution_for_the_bathroom
- <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/18/transgender-australians-face-ingrained-biases-even-if-the-bathroom-issue-hasnt-spawned-legal-debate/?noredirect=on>
- <https://www.amazon.com.tr/Deuba-d%C3%B6rtgen-Paslanmaz-Hareket-sens%C3%B6r%C3%BC/dp/B076Q6JSCS>
- <https://mon-internet.info/8551370619158286393-vending-machine-books-vending-machine-books-suppliers-and-manufacturers-at-alibaba-com/>
- <https://habergunes.com/gorme-engelliler-icin-iki-yere-sesli-sinyalizasyon/14856/>
- https://www.aliexpress.com/item/4000058388243.html?spm=a2g0o.productlist.0.0.267527b61QQozY&algo_pvid=4377d949-391a-4fec-9d47-8703a3622ac5&algo_exp_id=4377d949-391a-4fec-9d47-8703a3622ac5-8
- <https://remont-samomy.ru/dizajn-kuxni/dizajn-kuxni-v-stile-xaj-tek/>
- <https://vu.wvu.edu/mcc-images-3>
- <https://www.lidertek.com.tr/urun-detay/engelli-gecis-turnikesi>